D•N
28/2 1955

Tyskland till Västern

Det är inte fullt tio år sedan det nazistiska Tyskland slutligt besegrades. Bland segrarna rådde enighet om att Tyskland för en lång framtid skulle ockuperas, att det skulle berövas de industriella anläggningar som kunde användas för rustningsändamål, att det aldrig skulle få militär makt. Nu har Västtyskland, som omfattar bortåt tre fjärdedelar av Tysklands befolkning, enligt överenskommelse med bland andra England, USA, Frankrike och Italien, ja, man kan lugnt säga på tillskyndan av de västallierade, antagit beslut enligt vilka landet blir suveränt samtidigt att inom en kort framtid med Västerns hjälp skapa ett betydande militärt försvar och att ingå i Atlantpakten. Samtidigt har det västtyska förbundsparlamentet gått med på ett fördrag som "europeiserar" Saarområdet, vilket i praktiken innebär att Frankrikes ekonomiska dominans inom detta område med vissa begränsningar tills vidare erkänns.

Denna märkliga omvandling är väsentligen beroende på den ryska politiken efter krigets slut. Ryssland aggressivitet, dess tydliga vilja att forsätta expansionen utan hänsyn till bundsförvanterna under kriget och till och med på deras bekostnad har nödgat västmakterna till en politik som gjort dem till de forna fiendernas — Japans, Italiens och Tysklands — allierade. Den inringning av Ryssland om vilken inte utan fog talats är lika framkallad av rysk politik som "inringningen" av Tyskland var av Hitlers erövringar; viljan att bevara freden genom försvar och sammanhållning är i båda fallen lika odistrdig.

Den västtyska politiken, som arbetat för att vinna oberoende och att trygga landets försvar genom samgående med västmakterna, har personifierats av Adenauer, som genom sin stora valseger på hösten 1953 fick fullmakt av väljarna att gå vidare på den inslagna vägen. Det huvudsakliga motståndet har kommit från socialdemokratin. Kämpunkten i debatten har varit frågan om hur regeringspolitiken skall påverka strävandet att vinna tysk enhet, att återvinna det av Ryssland ockuperade Östtyskland. Adenauer och hans män har i de senaste dagarnas debatter liksom tidigare hävdat att deras politik ger en möjlighet till återförening; i samverkan med Västern skall Västtyskland kunna förmå Ryssland till medgivanden. Socialdemokraterna har sagt motsatsen; man skall söka att få ryssarna med på återförening som ett pris för att Västtyskland håller sig neutralt. Båda tankegångarna verkar i dagens läge lika utopiska. Att Västtyskland med västmakternas hjälp skulle få Ryssland att ge vika utan krig är otroligt, — och krig vill dess bättre ingen hota med. Att Ryssland skulle gå med på att uppge Östtyskland för att Västtyskland för tillfället skulle avstå från upprustning och anslutning väster ut är lika otroligt. Under söndagens diskussion erinrade Adenauer om att Molotov vid Berlinkonferensen förra våren vägrat att svara på frågan om en tysk återförening kunde köpas till priset av Europaförfordrets avskrivning. Ryssland vill inte ge upp Östtyskland, en av de största vinster det vann under kriget; det är beklagligt men förståeligt, ty en sådan eftergift kunde bli början till slutet för det ryska väldet.

Regeringsförslagen skulle i antas av förbundsdagen, den saken var på förhand klar. De positiva besluten fattades emellertid med överraskande höga röstsiffror. I frågorna om suveränitetens, uppvustningen och inträdet i Atlantpakten hade regeringen 160—170 rösters, dvs. omkring två tredjedelars, majoritet. Endast då det gällde Saarförfordraet framträdde starkare motsättningar inom koalitionen, men segern hemförden dock med 60 rösters övervikt, enligt flera spådomar skulle på denna punkt majoriteten blott bli något större. De fria demokraternas ledare, Dehler, angrep Saarförfordraet med skärpa och hade enligt fraktionsbeslut sitt parti bakom sig. Partiets främste man inom regeringen, Blücher, röstade för ratifikation och skall begära avsked på grund av sin särställning; andra demokratiska ministrar stödde sin sista.

Socialdemokraternas opposition har varit ytterligt energisk i form av resolutioner, tal, demonstrationer och protestmöten. Det anses dock utesluter att partiet skulle söka sabotera beslutet om uppvustning genom att egga sina medlemmar till utomparlamentariskt motstånd. Flera av socialdemokratins ledare har betonat att beslutet lojalt måste verkställas.

Efter utgången i Bonn kan med än större tillförsikt anses att det franska parlamentet fullföljer de beslut om ratifikation som redan fattats av nationalförsamlingen. Västerpas försvar har därmed stärkts i utomordentlig grad och alltså även utsikterna att bevara freden.

Tjänstemännens sammanhållning

Tjänstemannarörelsen är idémässigt sett skulle behöva en ideologi som sammanhållande kitt, framhöll nyligen en förbundstidskrift. TCO-tidningen har lätt Valter Åman kommentera uttalandet. Denne avvisar tanken på att tjänstemannarörelsen skulle engagera sig för ett principprogram när det gäller den sociala, ekonomiska och politiska utvecklingen. Det skulle leda till splittring i stället för till sammanhållning. Rörelsen måste bygga på de gemensamma intressena i samband med rent fackliga uppgifter. Det som enar är, sade hr Åman, främst de likartade anställningsvillkoren, befordringsmöjligheterna och oftast också arbetsmiljön. Härtill kommer vissa traditioner som under årtiondenas lopp verkat sammansvetsande på tjänstemannagrupperna.

Hr Åman ansluter sig här i stort sett till den syn på tjänstemännen som en särskild socialklass vilken kommit till uttryck i Fritz Croners arbete om tjänstemännen i det moderna samhället. Detta har nyligen översatts till tyska och givit upphov till en rad inlägg i tjänstemannatidskriften Wirtschaft und Wissen. Denna utges av tyska LO, som omfattar både arbetare och tjänstemän, och det är rätt naturligt att ett övertagande av LKAB knappast tillföra staten några större tillgångar. Redan nu tar staten 60 procent av nettovinsten och tilldoser dessutom sina intressen genom beskattning och frakttillägg. Ett förstatligande ligger inte heller i gruvarbetarnas åtrådtrenes, förtsätter hr Isaksson. Jag tror inte det blev så mycket lättare att lösa mässigt hävda oss om vi hade med statens avtalsmässigt att göra, och inte heller pensionsfrågan blir lättare att lösa efter ett förstatligande. Han antydde slutligen att förbundsstyrelsen kommer att grundligt genomdiskutera frågan innan den yttrar sig om ett förstatligande. Enligt hr Isaksson norning hör staten ha möjligheter att om Grängesbergsbolagets exploatering av malmtillgångarna icke sker på ett tillfredsställande sätt kunna lösa in gruvorna med kortare varsel. Han ansar med att säga, att så längt han kunnat pelja opinionen bland de närmast berörda arbetarna i Kiruna har han funnit, att de fackligt och politiskt aktiva av dem anser att LKAB bör fortsätta att drivas under samma äganderättsförhållanden som hittills.

Om man på alla håll ville anlägga en lika saklig och fördomsfri syn på förhållandet mellan staten och Malmbolaget som Gruvarbetarförbundets förtroendeman, förtjänade det kanske inte att kallas förvisso denna svåra men viktiga fråga kunna få en lösning som tillgodoser alla berättigade samhällsintressen utan att därför åsamka staten de oerhörda kostnader och icke oväsentliga risker som ett helt överförande av malmfälten i statens hand skulle innebära.

Hr Isaksons uttalande klargör att opinionen bland gruvarbetarna icke utan vidare accepterar tanken på ett förstatligande. Den nuvarande samarbetsformen mellan Grängesbergsbolaget och staten har alltså även när det gäller arbetsparten visat sig fungera tillfredsställande.

Morgon-Tidningen (s) förklarar att inlösen inte är någon hjärtesangelägenhet för socialdemokratin — likväl bör inlösen ske, anser tidningen på följande egendomliga grunder:

Det gäller huruvida man återigen någon gång skulle göra allvar av en mening om rätter ägare, som ursprungligen haft principiell stöd också på liberalt och på utpräglat konservativt håll.

Vad som är den ekonomiskt bästa lösningen intresserar tydligen inte regeringsorganet; huvudsaken är att man "gör allvar av en mening om rätter ägare". Man får hoppas att finansminister Skuld inte resonerar lika dogmatiskt, utan ser frågan rent praktiskt. Vilken lösning är den mest fördelaktiga, inte för Grängesberg eller staten, utan för samhällsekonomin i dess helhet?

Juristutbildningen är den mest efterbliva av all högre undervisning i landet, skrev den 12 januari justitieråset f. d. professorn Hjalmar Karlgren i en artikel i Dagens Nyheter. Sydsvenska Dagbladet (h) tar upp justitieråetds synpunkter sedan det nu meddelats att ingen proposition kommer om juristutbildningen i år:

Anledningen härtill är det otillräckliga antalet lärare. Professuren saknas i viktiga ämnen, och i andra har de alltför stor arbetsbörda. Det medför, att undervisningen i stor omfattning är inriktad på inlärandet av elementära fakta, främst då lagreglers innehåll. Den ger inte effektiv träning i metodik och principiell behärskning av rättsligt material liksom inte tillräckliga insikter i hur rättsordningen fungerar.

Flertalet professorer visar en påtaglig villighet att söka modernisera undervisningen, men under nuvarande förhållanden stöter detta på nästan oöverkomliga svårigheter:

För att seminarieövningar skall ge verkligt utbyte måste deltagarantalet vara begränsat och helst icke överstiga 15 à 20. Nu deltar ofta 60 eller fler. De jämförelsevis fåtaliga docenterna måste i stor utsträckning tas i anspråk för professorsvikariat, och underordnade lärare saknas nästan helt, som bl. a. hr Karlgren påtalat.

En praktiskt taget enhällig opinion bland juristerna har framhållit vikten av en effektiv upprustning beträffande lärarekrafterna. En sakkunnigkommitté under ordförandeskap av lundauniversitetets rektor, professor Bergendal, förslog 1953 en rad djupgående reformer, vilka på det hela taget möts av förståelse, bl. a. i universitetskanslerns yttrande.

Tyvärr blir det — som ecklesiastikministeriet i fredags upplyste i ett svar på en fråga av hr Brancoher (h) — ingen proposition vid årets riksdag. Det skulle se mycket ut om propositionen kunde avges vid 1956 års riksdag. Ytterligare dröjsmål skulle bl. a. leda till att universiteten får svårt att kunna följa med i den kvalificerade kraftet för forskning, slutar den citerade tidningen.

Finansministern är av allt att döma tämligen nöjd med den ekonomiska utvecklingen, finner Aftonbladet (s):

Statsmakternas bestämda ingripanden för att dämpa expansionslusten verkar tydligen på avsett sätt och så vitt man kan förstå bedömer hr Sköld riskerna för en överansträngning av landets ekonomi som mindre nu än hare för halvannan månad sedan. En av anledningarna till hrrr Skölds gynnsammare bedömning av utsikterna att bekämpa inflationsfaktor är ailkerligen, att lönehöjningarna i de hittills träffade uppgörelserna på arbetsmarknaden håller sig inom en ur samhällsekonomisk synpunkt tolerabel ram. På annat sätt kan man inte tyda finansministerns Karlskogatal, där han yttrade: "Allt talar därför till förmån för den uppfattningen, att trots de hårda tagen skall till sist avtalsrörelsens resultat komma att te sig som acceptabla för arbetsmarknadens parter och för samhället i dess helhet".

Ett annat tecken på att situationen ljusnat något är regeringens beslut att mjuka upp bestämmelserna i decembercirkuläret om förbud mot köp och beställning av lös egendom för statens räkning.

Riksräkenskapsverket synes i sina kalkyler ha utgått från inkomstregleringar på mellan 6 och 8 procent. Denna förutsägelse torde när avslutningen är slutförd bli besannad av de hittills uppgjorda avtalen och tjänstemännens förhandsbud att döma. Det är möjligt att detta inte — bortsett från den alltid känsliga vahlfrågan — behöver ingå oss, såsom hr Sköld nu säger. Man frågar sig i så fall bara varför han var så ängslig i januari att investeringarna måste straffbeskattas. I själva verket är väl läget det som professor Lundberg angav häromdagen inför Sparfrämjandet: Åtstramningen av penningpolitiken borde ha åtet tidigare; man borde i högre grad låta till fredspolitiken — "det behövs nämligen stor smidighet, och räntepolitiken kan anpassas snabbare efter de konjunkturväxlingar som vi säkert kan vänta även i framtiden" — och det vore inte rimligt att vid exempelvis 4 procents stegring av konsumtionen utöver nationalbudgetens beräkningar ytterligare strama till investeringarna.

Vikingen Stephen Spender kom kulturell men hattlös

Så gott som direkt från Indien kom på söndagskvällen en lång, blågrå jätte flygande, med rosig hy och grånad kalufs, stånd på återtåg. Närmast kom Stephen Spender — den engelske författaren och poeten som praktiskt taget lyckats hålla sig i centrum för det engelskspråkiga litteraturlivet inom sedan han låg vid Oxford — från London, där han räknar ha en bostad. Ännars är denne idealist mer än de flesta av sina jämnåriga författande landsmän bosatt i Europa. På forsdagen talar han i Kårhuset om "India today".

Det är Stockholms högskolas humanistiska förening och Svenska kommittén för kulturens fribet som bjudit hit honom; kultursekreteraren fil. mag. Märta Nordin ärdele också till mottagningskommittén på Bromma. Någon intervju orkar mr Spender inte med för dagen, fakttalt verkar han både trött och lite buggliten, sina endast 46 år till trots. Men svara på ett och annat står han ut med, medan tullen kritar väskor.

Stephen Spender

Först kanske det ska sägas om att det är i egenskap av ledare för den internationella organisationen "La liberté de la culture" och chefredaktör för dess tidskrift Encounter (Möte), som Spender inbjudits om för första gången att besöka Sverige, där han ska föreläsa också i Uppsala och Göteborg. I Indien varade hans besök sex veckor, regeringen och kongressen var värd.

— Vad internationellt samarbete för kulturell fribet beträffar kan jag utan vidare konstatera att Delhiregeringen och inte minst Nehru personligen är synnerligen intresserade, säger mr Spender. Starka krafter är på marsch för att befrämja våra syften. Rörelsen har redan en tidskrift som kommer ut i Bombay — Freedom first heter den — och inom kort ska man starta ännu en i Quest blir dess namn.

Något som däremot inte var så angenämt att finna var att man mer och mer tycks glömma bort engelskan. För de flesta indier och i de flesta skolor — med någon variation för olika regioner — är engelskan numera det andra språket; det är alltså den egna dialekten som kommer i främsta rummet.

Visserligen har Stephen Spender en gång (en kort tid under spanska inbördeskriget) varit kommunist, men detta har inte hindrat att han varit en av de yttrest få utlänningar som trots detta fått komma in i USA, till på köpet inbjuden av Harvard för att tala om Goethe. Men redan då hade han snabbt hunnit inse att den läran var en God som svek. Numera är en av hans teser att ett enat Västeuropa behövs som en motvikt mot Sovjet. För övrigt är han inte politiker, möjligen socialpolitiker. Mest är han författare, och som sådan vicket han stort uppseende då han i sin självbiografi häromåret, "World within World", tillämpade "backlinggeskniken"; en människas barndom är totalt ointressant, påpekar han, om man inte först känner den vuxna personen.

Därmed är bagaget förtullat, den väldige vinröde böjer sig ner och lyfter upp sina tre väskor och beträtar i förbifarten att han egentligen är en gammal viking; hans mormors far var dansk, förklarar han sina blå ögon och sin statur. Barbuvad styr en glad bohem och världsmunad mot den vändade sängen.

— Vad ska jag med hatt till! säger han. Ett dåst plägg har jag inte haft på många år. Jag bara tappar bort dem på resorna.

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för riksamtal: 22 40 20
Telegramadress: Dagenyheter
Postgiro: 1616 (för annonser: nummer 1 917 (för prenumeration)
Chefredaktör: Herbert Tingsten (Träffas säkrast kl. 15.30—16.30)
Politisk redaktionschef: Leif Kihlberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Hedvall
Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: Helge Hellbom
PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan
Stor-Sthlms övriga tidningsområde landet
Månad ..... kr. 6:50 6:—
Kvartal .... kr. 19:— 17:50
Halvår ..... kr. 37:50 34:50
Helår ..... kr. 75:— 69:—
ANNONSPRISLISTA daterad V/I 1955 tillhandahålles på begäran
Från starten av 30686
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1953

Lunchflyg till LONDON
PAA
PAN AMERICAN
Kontakta Er resebyrå eller PAA Stockholm

UTFÖRSÄLJNING
av
Pörstrand-s
ugnsäldfasta
GRATINA-serie
med obetydliga skönhetsfel pågår hela denna vecka hos dessa firmor

Göta Glasmagasin AB, Hornsgatan 37, Götgatan 61.
Jonassons Bosättningsaffär Storgatan 11.
K. G. Hällnäs Bosättningsaffär Drottninggatan 87.
Bosättningsmagasinet Solidar Norrlandsgatan 19.
Neovius' Bosättningsaffär Hantverkargatan 21.
AB. A. Lundbäck Sibyllegatan 43—45.

1.000 affärskuvert 8:50
Allsom med löstagb. blad 6:50
Dupl.-papper A 4, 1.000 st. 10:—
Gaffelpilarn., A 4 kkv. 1:—
Genomslagsp. A 4, 1.000 st. 6:75
Allt i branschen. Lägsta pris.
Kontorslagret
Gamla Brogatan 26, Stockholm

NYTT!
NYTTIGARE!
SOL-FRAS!

Stor nyhet för
tystgående
air-wick master
renar luften i större lokaler
Kontor • fabriker Aemdlsterer restauranger föreningar • sälarum hotell • varuhus banker • kontor stockhlm • hotell samtlldningsrum läkarmottagn föreningslokaler
Air-Wick-rensad luft ökar trivslen
Att snabbt få bort dålig luft i samlingslokaler, fabriker, och lägenheter etc, har tidigare varit ett svårlöst problem. För hem och mindre lokaler har emellertid sedan några år tillbaka funnits ett effektiv luftförfriskande medel — Air-Wick.
Nu kan man också vara AIR-WICK MASTER också användig sig av Air-Wick i större sammanhang. Med AIR-WICK MASTER neutraliserar man all dålig luft i varje vrå av stora lokaler. Trivseln blir större, arbetet går lättare och sälmningen lättar. Där AIR-WICK MASTER finns finns alltid frisk och hälsosam luft.
Enkel effektiv konstruktion
AIR-WICK MASTER är konstruerad med en tyngdlende filär som effektiver förårar Air-Wick och gör luften odörlig över hela lokalen. Den är billig i drift och har ett elegant utseende. Med ett enstaka på sexdon bestämmer man förbrukningen alla efter behov.
1 år garanti.
air-wick master
gör inneluften utefrisk
Generalagent
AB WAHLMAN, HÄRNEL & CO
Nybrogatan 3, Stockholm 7. Tel. 47 96 40.
Vill Ni veta mera så ring, skriv eller sänd in kupongen och vi skickar prospekt.
Pris 325:- inkl. 4 stora flaskor Air-Wick.
Sänd omgående Edert prospekt i fyra färger med bilder och beskrivning av AIR-WICK MASTER.
AB WAHLMAN, HÄRNEL & CO.
Nybrogatan 3, Stockholm 7. Tel. 67866
Namn .....
Adress .....
Postadress .....

Editeur ans:
MASKINFIRMAN HELMER BERNI, Trotarg. 22, Göteborg C. T. 16 05 87
AB. SVENSK LJUDTEKNIK, Vikingatan 25, Malmö. Telefon 73 14 09
FIRMA SVARD & KARLSSON, AB, Vintergatan 15B, Örebro. Tel 174 69
CUBLA COMPANY AB, Gondsat till fruktsyrj. Adelsmarksgatan 24, Stockholm. Telefon 20 40 25.

PRESSGRANNAR

Frågan om statsinlösen av Grängesbergsbolagets aktieinnehav i Luossavaara-Kiirunavaara AB eller, som det brukar kallas, Malmbolaget, är under diskussion i samband med att Grängesbergsbolagets koncession utlöper 1957. Svenska Dagbladet (h) kommenterar:

En av regeringen tillsatt kommission är sysselsatt med en utredning som väntas bli färdig i mitten av mars. Därefter kommer regeringen att ta ståndpunkt till frågan huruvida proposition om statsinlösen skall framläggas eller ej. Alternativt övervägas olika förslag till ny uppgörelse mellan staten och Grängesbergsbolaget.

I denna situation har Gruvarbetarförbundets förtroendeman Vilhelm Isaksson gjort ett intressant uttalande angående gruvarbetarnas ställning till frågan om statsinlösen. Han betonar att han endast utsiar sin personliga uppfattning, men denna är mycket bestämd. Han säger: Från ekonomisk synpunkt kan

Förkyld
Lös upp 2—3 Nobegan i t. ex. saft och vatten och drick...
Det lättar
NOBEGAN® verkar snabbt vid
huvudvärk
tandvärk
förkylning
muskelreumatism
Pröva NOBEGAN vid förkylning — lös upp tabletterna i ett glas vatten och drick. Lindringen kommer snabbt och utan magirriterande biverkningar. NOBEGAN är det nya, effektivt smärtstillande medlet — tillverkr under ansvar av AB Bofors, Nobelkrut.
• NOBEGAN löses i vatten, saft och vatten eller dyl. Rör om. Smaken är behaglig.
• NOBEGAN skonar magen Nobegan-lösningen är neutral och irriterar icke magens slemhinnor.
• NOBEGAN verkar snabbt Då tabletterna är upplösta vid intagandet tillgodoser sig kroppen den verksamma beståndsdelen på kort tid.
• NOBEGAN är praktiskt förpackad I aluminiumrör, som Ni lätt förvarar i fickan eller väskan.
1.40 för 20 tabl. och 2:40 för 40 tabl.
NOBEGAN
Finns på apoteket
AB BOFORS, NOBELKRUT BOFORS
C2

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.